Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Lundström, Anette; Kostiainen, Emma

Title: Kuinka paljon Muumimamma painaa? : viestiseinä osana yliopistojen luento-opetusta

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Lundström, A., & Kostiainen, E. (2016). Kuinka paljon Muumimamma painaa? : viestiseinä osana yliopistojen luento-opetusta. Yliopistopedagogiikka, 23(1), 26-29. https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2016/04/15/kuinka-paljon-muumimamma-painaa-viestiseina-osana-yliopistojen-luento-opetusta/

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Anette Lundström & Emma Kostiainen
anette.lundström@jyu.fi, emma.kostiainen@jyu.fi

Kuinka paljon Muumimamma painaa? Viestiseinä osana yliopistojen luento-opetusta

Perinteinen luento-opetus on edelleen yleinen opetusmuoto yliopistoissa. Tällaisia yksisuuntaisia luentoja on kuitenkin kritisoitu siitä, että ne eivät tarjoa opiskelijoille mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja aktiiviseen osallistumiseen. Kehittämishankkeemme tarkoitus oli lisätä luento-opetukseen vuorovaikutteisuutta Viestiseinä-sovelluksen avulla. Verkkosovellusta käytettiin kolmen luentosarjan opetuksessa Jyväskylän yliopistossa. Tavoitteena oli sekä tunnistaa sovelluksen käyttötapoja, joiden avulla kyseistä teknologiaa voidaan hyödyntää osana opetusta, että kehittää sovellusta käyttäjien tarpeita vastaavaksi. Opiskelijat kokivat Viestiseinän käytön pääosin positiivisena ja motivoivana. Opetukseen liittymättömien viestien määrän kasvaessa sovelluksen käyttö alkoi kuitenkin haitata opiskelijoiden keskittymistä ja vei mielenkiintoa pois opetettavasta asiasta. Luennoitsijan tapa hyödyntää Viestiseinää vaikuttaa kuitenkin suuresti opiskelijoiden kokemukseen sovelluksen hyödyllisyydestä. Parhaimmillaan opiskelijat kokivat sovelluksen lisäävän ymmärrystä opittavasta aiheesta ja auttavan käsitteiden oppimisessa.

Kohti aktivoivaa luento-opetusta

Perinteinen, opettajalta opiskelijalle suunnattu luento-opetus on edelleen yleinen opetusmuoto yliopistoissa. Luentoja on kuitenkin kritisoitu siitä, että ne eivät tarjoa oppijoille tarpeeksi mahdollisuuksia aktiivisesti osallistua oppimistilanteeseen (Weaver & Qi, 2005). Vaikka luennoitsijat pyrkivätkin aktivoimaan opiskelijoita, vuorovaikutuksen muodot ovat hyvin rajallisia ja tarjoavat osallistumismahdollisuuden vain osalle opiskelijoista. Tämän seurauksena korkeakoulupedagogiikassa onkin noussut tarve kehittää luento-opetuksen vuorovaikutteisuutta. Tarve aktivoivaan oppimiseen liittyy oppimisen paradigman muutokseen, joka korostaa yhteisöllistä oppimista ja aktivoivia oppimismenetelmiä (Fry, Ketteridge, & Marshall, 2008; Howland, Jonassen, & Marra, 2012; Lindblom-Ylänne & Nevgi, 2009).

Yksisuuntaisista luennoista voidaan tehdä vuorovaikutteisia tuomalla niihin tietoisesti jokin vuorovaikutusta edistävä elementti, mikä voi kannustaa opiskelijoita itsenäiseen ajatteluun ja lisätä keskittymistä luentojen aikana (Blood & Neel, 2008; Hung & Yuen, 2010; Lehtonen ym., 2014). Yhtenä keinona aktiivisuuden lisäämiseksi ja vuorovaikutuksen monipuolistamiseksi on esitetty tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä (esim. Scheele, Seitz, Effelsberg, & Wessels, 2004). Yhteiskunnassa on meneillään viestinnän ja vuorovaikutuksen evoluutio, jossa on kyse uudenlaisista vuorovaikuttamisen, osallistumisen ja jakamisen tavoista (Heinonen, 2009). Yliopistot ovat kuitenkin jääneet pahasti jälkeen tästä kehityksestä (Seaman & Tinti-Kane, 2013). Erityisen tärkeää olisi, että yliopistot hyödyntäisivät opetuksessaan niitä sosiaalisen median työskentelytapoja ja -välineitä, joita jo käytetään formaalin koulutuksen ulkopuolella (Fry ym., 2009). Lähes jokaisella opiskelijalla on nykyisin luennoilla mukanaan mobiililaite, jonka kautta opiskelijoille voitaisiin tarjota vaihtoehtoisia kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tapoja. Yliopistoluennot voisivat olla paljon nykyistä vuorovaikutteisempia, mikä edellyttäisi opetusmenetelmien ja -välineiden kehittämistä. Raportoimme tässä artikkelissa kehittämishankkeesta, jossa kehitimme vuorovaikutteisuutta tukevaa verkkosovellusta ja sen käyttöä luennoilla.

Kehittämishankkeen toteutus

Kokeilumme tavoitteena oli kehittää käyttäjäkokemuksien perusteella Viestiseinä-sovellusta ja sen luontevaa käyttöä opetusmenetelmänä. Opetuskokeilussa vuorovaikutteisuutta tukevaa verkkosovellusta, Viestiseinää, käytettiin kolmen informaatioteknologian luentosarjan opetuksessa Jyväskylän yliopistossa. Luennoitsijoilla ei ollut aikaisempaa kokemusta sovelluksen käytöstä. Viestiseinän avulla opiskelijat pystyivät kirjoittamaan omalla mobiililaitteellaan kysymyksiä ja kommentteja yhteiselle julkiselle seinälle. Sovellus mahdollisti myös erilaisten äänestyskyselyjen tekemisen sekä niiden hallitun julkaisemisen.

Tämän kokeilun tulokset perustuvat sovellusta käyttäneille opiskelijoille tehtyyn käyttäjäkyselyyn sekä luentojen aikana lähetettyihin viesteihin. Kyselyn tavoitteena oli selvittää avoimien kysymysten ja väittämien avulla, miten opiskelijat kokivat teknologian käytön ja miten se heidän mielestään palveli opetusta ja oppimista. Avoimet vastaukset luokiteltiin positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin. Niitä hyödynnettiin sekä viestien sisältöjen että opiskelijakyselyjen väittämien tulosten tarkastelussa.

Kunkin opintojakson lopuksi toteutettuihin käyttäjäkyselyihin vastasi kaikkiaan 46 opiskelijaa. Opintojaksoille osallistui yhteensä yli 500 opiskelijaa. Kyselyyn vastanneiden pieni määrä suhteessa kurssille osallistuneiden määrään selittynee sillä, että luennoilla ei ollut läsnäolopakkoa, ja ne taltioitiin myöhempää katsomista varten. Näin ollen vain pieni osa opintojaksolle osallistuneista opiskelijoista oli joko fyysisesti läsnä tai reaaliaikaisesti etäyhteydessä osallistuakseen Viestiseinä-keskusteluihin. Viestiseinä-viestejä kertyi yhteensä 480. Viestien määrä yksittäisen luennon aikana vaihteli yhden ja 73:n välillä.

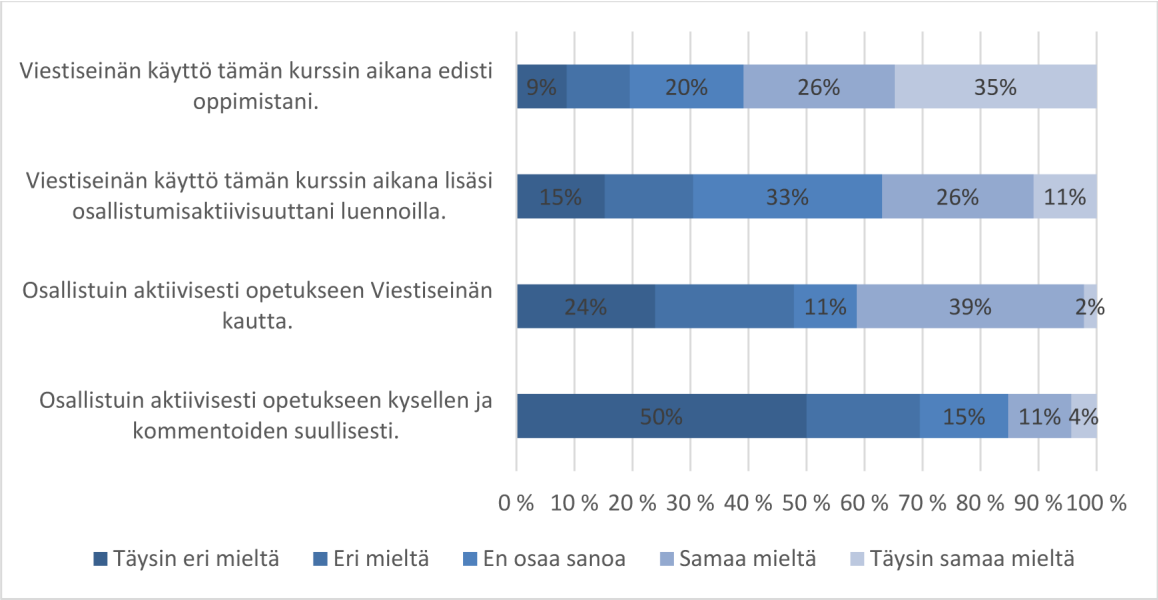

Kuvio 1. Opiskelijoiden vastaukset Viestiseinän käyttöä koskeviin väittämiin (n = 46)

Viestiseinälle lähetetyt viestit luokiteltiin aineistolähtöisesti kolmeen luokkaan: teemaan liittyviin, ei-teemaan liittyviin sekä sovelluksen käyttöön liittyviin viesteihin. Teemaan liittyvät viestit kohdistuivat opetettavaan asiasisältöön ja kurssin suorittamiseen. Ei-teemaan liittyviksi luokiteltiin viestit, jotka eivät suoranaisesti kohdistuneet opiskeluun vaan liittyivät pikemminkin vapaa-aikaan ja luennon aikaisiin tuntemuksiin. Sovelluksen käyttöön liittyvät viestit koskivat sovelluksen testausta sekä osallistujien interventiota keskustelun palauttamiseksi raiteilleen.

Tulokset

Opiskelijoiden kokemukset Viestiseinän käytöstä

Opiskelijoiden vastaukset (n = 46) Viestiseinän käyttöä koskeviin väittämiin on esitetty kuviossa 1. Jopa 35 prosenttia kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki, että sovelluksen käyttö edisti heidän oppimistaan. Opiskelijoiden vastausten perusteella luennoitsijan tapa hyödyntää sovellusta vaikutti suuresti opiskelijoiden kokemukseen sen hyödyllisyydestä.

Kun luennoitsija vastasi seinälle tulleisiin kysymyksiin, opiskelijat kokivat sovelluksen lisäävän ymmärrystä opittavasta aiheesta ja auttavan käsitteiden oppimisessa. Luennoitsija vastasi kysymyksiin useimmiten silloin, kun se luennon kuluessa oli sopivaa. Toisinaan luennoitsija vastasi myös kirjallisesti jälkikäteen. Kirjalliset kysymykset koettiin luennon sujuvuuden kannalta hyviksi, sillä ne eivät keskeyttäneet luennoitsijaa, ja ne veivät vähemmän aikaa kuin suullisesti esitetyt kysymykset. Yhden opintojakson luennoilla oli kaksi luennoitsijaa samanaikaisesti läsnä, jolloin toinen pystyi vastaamaan Viestiseinän kautta opiskelijoiden kysymyksiin toisen luennoidessa. Opiskelijoiden mukaan myös muiden opiskelijoiden vastaukset kysymyksiin lisäsivät ymmärrystä ja auttoivat tiedonrakentamisessa.

Opiskelijoiden mukaan Viestiseinän käyttö lisäsi opiskelijoiden ja luennoitsijan välistä vuorovaikutusta. Viestiseinän kautta kysyminen koettiin helpoksi tavaksi kommunikoida häiritsemättä luennon kulkua. Vastaajista 41 prosenttia arvioikin osallistuneensa aktiivisesti opetukseen Viestiseinän kautta. Viestien anonyymiys madalsi kynnystä kysyä ”tyhmiä” kysymyksiä ja epäselviä asioita, joita ei muuten olisi uskallettu kysyä. Toisaalta viestien anonyymiyden koettiin myös lisäävän häiriökäyttäytymistä ja asiattomien viestien lähettelyä.

Viestiseinän käyttö koettiin pääosin positiivisena ja motivoivana asiana. Sovellus tarjosi osallistujille epämuodollisen vuorovaikutuskanavan, jonka koettiin keventävän luentojen tunnelmaa ja pitävän mielenkiintoa yllä paremmin kuin perinteisillä luennoilla. Viestiseinä antoi myös reaaliajassa luentoa etänä seuraaville opiskelijoille mahdollisuuden osallistua yhteiseen keskusteluun. Irrelevanttien viestien määrän kasvaessa Viestiseinän käyttö alkoi kuitenkin haitata opiskelijoiden keskittymistä ja viedä mielenkiintoa pois opetettavasta asiasta. Opiskelijoiden mielestä sovellusta oli helppo käyttää, eikä käytettävyydellä näyttänyt olevan vaikutusta heidän halukkuuteensa käyttää Viestiseinää luentojen aikana.

Viestiseinän viestit

Teemaan liittyviä viestejä lähettetiin huomattavasti vähemmän (37 %) kuin asiasisällön kannalta irrelevantteja kommentteja (53 %). Sovelluksen käyttöön liittyviä viestejä oli kaikista viesteistä kymmenen prosenttia. Opintojaksojen välillä oli suuria eroja viestien sisällöissä. Opintojaksolla A viestit olivat pääasiassa teeman ulkopuolisia, kun taas opintojaksolla B teemaan liittyvien viestien osuus oli selvästi muita suurempi. Opintojaksolla C teemaan liittyvien ja ei-teemaan liittyvien viestien määrä oli lähes sama.

Teemaan liittyvät viestit olivat pääosin kysymyksiä kurssin suorittamisesta sekä opiskeltavasta asiasta, kuten *Mitä*

Kuvio 2. Malli Viestiseinä-sovelluksen käytöstä opiskelijoiden aktivoimiseksi

eroa on modeemilla ja reitittimellä? tai *Johtaako Slow Start/Congestion Avoidance aina nopeuden heilahteluun, kun Slow Start aloitetaan aina alusta?* Näissä viesteissä jaettiin myös omia kokemuksia opiskeltavasta aiheesta sekä kurssin harjoitustehtävistä. Toisten ideoita kommentoitiin ja niitä kehiteltiin yhdessä eteenpäin. Viestien avulla pystyttiin kysymään termien määrittelyjä sekä saamaan ohjeita tiettyihin tehtäviin.

Teemaan liittymättömät viestit olivat luonteeltaan pääasiassa humoristisia. Näissä viesteissä valitettiin kylmyydestä, väiteltiin harrastuksiin ja ruokaan liittyvistä asioista, ”laulettiin”, kannustettiin toisia ja kerrottiin tarinoita omasta elämästä, esimerkiksi *Hajottaa…* tai *Anna mulle tähtitaivas… Anna valo pimeään…* Näissä viesteissä oli useita internetkäyttäytymisen ominaispiirteitä, kuten trollausta, linkkejä ja erilaisista peleistä omaksuttua terminologiaa. Pisimmät keskustelut syntyivät muumeista ja animesta, alusvaatteista sekä paikkakunnan parhaasta kebabravintolasta. Viestejä, joiden seurauksena keskustelu lähti sivuraiteille, olivat esimerkiksi *Paljonko muumimamma painaa?* ja *Mistä saa Jyväskylän parhaimmat kebabit?* Näihin keskusteluihin osallistumattomat opiskelijat kokivat kiivaiden ja pitkien keskustelujen haittaavan opiskelua. Viestien analyysi kuitenkin osoittaa, että kyse on jossain määrin alkuinnostuksesta, joka laantui opintojaksojen edetessä ja sovelluksen tullessa tutuksi.

Sovelluksen käyttöön liittyvät viestit olivat pääasiassa testiviestejä, joilla kokeiltiin sovelluksen toimivuutta sekä neuvottiin muita osallistujia tai luennoitsijaa sovelluksen käytössä. Muutamat viestit pyrkivät ohjaamaan keskustelua takaisin opetettavaan asiaan ja lopettamaan häiriökäyttäytymisen. Myös huonoon kielenkäyttöön ja kiroiluun pyrittiin vaikuttamaan näillä viesteillä, esimerkiksi näin: *Yrittäkääpä lapset käyttäytyä :/*. Häiriökäyttäytyminen Viestiseinällä tuli esiin myös kyselyjen avoimissa vastauksissa. Keskustelujen lähteminen täysin sivuraiteille ja sopimaton kielenkäyttö tekivät opiskelijoiden kokemuksista negatiivisia. Häiritsevien viestien määrä oli vastaajien mukaan yhteydessä luennoitsijan suhtautumiseen. Luennoitsijan välinpitämätön asenne sopimattomia viestejä kohtaan sai asiattomien viestien lähettämisen loppumaan. Osa opiskelijoita uskoi, että anonyymiyden poistaminen voisi ratkaista tämän ongelman.

Pohdinta

Luentosalit ovat perinteistä frontaaliopetusta tukevia tiloja, joiden monimuotoinen hyödyntäminen modernin oppimiskäsityksen mukaiseen aktiiviseen ja vuorovaikutteiseen oppimiseen ei ole helppoa. Vuorovaikutteisuutta tukevat teknologiset välineet ja sovellukset voivat kuitenkin muuttaa yksisuuntainen luennon moninapaiseksi vuorovaikutuksen verkostoksi ja toimia resurssina opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi. Koska tämän opetuskokeilun perusteella luennoitsijan tapa hyödyntää Viestiseinää vaikuttaa suuresti opiskelijoiden kokemukseen, kehitimme mallin Viestiseinä-sovelluksen käytöstä oppimisen edistämiseksi ja osallistujien aktivoimiseksi (kuvio 2).

Opiskelijoiden kokemuksen mukaan vuorovaikutteisuutta tukeva verkkosovellus voi edistää oppimista, kun sen käyttö on suunniteltua ja luennoitsijan reagointi oikea-aikaista. Luennoitsijan on hyvä miettiä etukäteen, millä tavoin hän aikoo viesteihin vastata ja millaista vuorovaikutusta ja keskustelua hän opiskelijoilta odottaa. Myös opiskelijoille on syytä kertoa sovelluksen käyttötarkoituksesta ja heidän roolistaan sen käyttäjinä. Tämä voi vähentää tarpeetonta keskustelun luisumista sivuraiteille, kun opiskelijoiden keskusteluilla näyttäisi olevan tapana ottaa mallia muista sosiaalisen median vuorovaikutuksen muodoista. Opiskelijat tulee myös totuttaa erilaisten välineiden käyttöön, jolloin epäasiallinen käytös pikkuhiljaa vähenee. Luennoitsija voi hyödyntää sovellusta myös luennon rytmittämiseen ja opiskelijoiden aktivoimiseen itse tekemillään kyselyillä, mitä tässä kokeilussa ei tehty. Kokeilussamme sovellusta käytettiin spontaanisti osana luentoa. Jatkossa olisi kiinnostavaa tarkastella, miten sovelluksen suunniteltu käyttö poikkeaa spontaanista, mitä etuja se tarjoaa ja miten opiskelijat sen kokevat.

Anette Lundström on tohtorikoulutettava ja Emma Kostiainen lehtori Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa.

LÄHTEET

Blood, E., & Neel, R. (2008). Using student response systems in lecture-based instruction: Does it change student engagement and learning? *Journal of Technology and Teacher Education*, 16 (3), 375–383.

Fry, H., Ketteridge, S., & Marshall, S. (toim.). (2008). *A handbook for teaching and learning in higher education: Enhancing academic practice* (3. painos). New York, NY: Taylor & Francis e-Library.

Heinonen, S. (2009). *Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin*. TUTU e-julkaisuja 1/2009. Luettu 29.3.2016, https://www.utu.fi.

Howland, J. L., Jonassen, D. H., & Marra, R. M. (2012). *Meaningful learning with technology* (4. painos). Upper Saddle River, NJ: Pearson.

Hung, H-T., & Yuen, S. C. (2010). Educational use of social networking technology in higher education. *Teaching in Higher Education*, 15 (6), 703–714.

Lehtonen, S., Linden, A.-M., Ojala, P. M., Polvi, A., Sallinen, V., & Viranta, S. (2009). Luentojen vuorovaikutteisuus motivoi opiskelijoita ja luennoitsijoita. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*, 125 (20), 2199–2205.

Lindblom-Ylänne, S., & Nevgi, A. (toim.). (2009). *Yliopisto-opettajan käsikirja*. Helsinki: WSOYpro.

Scheele, N., Seitz, C., Effelsberg, W., & Wessels, A. (2004). Mobile devices in interactive lectures. Teoksessa L. Cantoni & C. McLoughlin (toim), *Proceedings of EdMedia: World Conference on Educational Media and Technology 2004* (s. 154–161).

Seaman, J., & Tinti-Kane, H. (2013). *Social media for teaching and learning*. Boston, MA: Pearson Learning Solutions.

Weaver, R. R., & Qi, J. (2005). Classroom organization and participation: College students' perceptions. *The Journal of Higher Education*, 76 (5), 570–601.